

International JOURNAL of SOCIAL and HUMANITIES SCIENCES RESEARCH (JSHSR)

Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Dergisi

Received/Makale Geliş 24.01.2023
Published /Yayınlanma 31.03.2023
Volume/Issue (Cilt/Sayı)-ss/pp 10(93),694-708

http://dx.doi.org/10.26450/jshsr.3577
Research Article
ISSN: 2459-1149

 Semra CİZRELİ
 <https://orcid.org/0009-0003-9416-7062>
 MEB, Diyarbakır / TÜRKİYE

 Recai KIRTAY
 <https://orcid.org/0009-0003-4640-0587>
 MEB, Diyarbakır / TÜRKİYE

 Zülküf BOYNUKARA
 <https://orcid.org/0009-0007-0080-1413>
 MEB, Diyarbakır / TÜRKİYE

 Serkan ÇELİK
 <https://orcid.org/0009-0003-2345-9017>
 MEB, Afyonkarahisar / TÜRKİYE

 Necati YILMAZ
 <https://orcid.org/0009-0004-5174-9983>
 MEB, Afyonkarahisar / TÜRKİYE

 Emrah TIRYAKI
 <https://orcid.org/0009-0003-7358-8415>
 MEB, Afyonkarahisar / TÜRKİYE

 Esra GÜNAY
 <https://orcid.org/0009-0009-5675-2096>
 MEB, Afyonkarahisar / TÜRKİYE

 Mahmut Orhan DURUM
 <https://orcid.org/0009-0002-3802-4465>
 MEB, Afyonkarahisar / TÜRKİYE

ÖĞRETMENLERİN ETKİLİ ÖĞRETMEN DAVRANIŞLARINA NE ÖLÇÜDE SAHİP OLDUKLARINA İLİŞKİN ALGILARI

PERCEPTIONS OF TEACHERS RELATING TO THE EXTENT THEY HAVE EFFECTIVE TEACHER BEHAVIOR

ÖZET

Bu araştırma, öğretmenlerin etkili öğretmenlik davranışları ile ilgili algıları konusuna odaklanmaktadır. Bu çalışmanın amacı; etkili öğretmen davranışlarını ve bu davranışlara etken olan faktörleri belirlemektir. Öğretmenlerin etkili öğretmen davranışlarına dair algıları ve bu algıların cinsiyet, kıdem ve mezun oldukları kurum arasında olumlu ilişki olup olmadığı araştırılmaktadır. Bu çalışmada tarama modeli kullanılmıştır. Araştırma Milli Eğitim Bakanlığına bağlı resmi okullarda 2021-2022 Eğitim-Öğretim yılında faaliyetlerini sürdüren 22 ortaokulu kapsamaktadır. Araştırılan okullarda 54'ü kadın, 62'si erkek olmak üzere toplamda 116 farklı öğretmene ulaşılmıştır. Beşli likert tipi maddelerden oluşan ölçekle elde edilen veriler, SPSS 20, yüzde, aritmetik ortalama ile analiz edilerek çözümlenmiştir. Araştırma bulguları etkili öğretmen davranışlarından hangilerinin gösterildiğini ya da gösterilmediğini ve hangilerinin ne derecede gösterildiğini ortaya koymaktadır. Araştırmanın bulgularına göre öğretmenlerin etkili öğretmen davranışları ile ilgili algıları oldukça yüksek bulunmuştur. Ayrıca öğretmenlerin etkili öğretmen davranışlarıyla ilgili görüşlerinde kıdem ve cinsiyette anlamlı fark yokken, mezun oldukları kuruma göre anlamlı fark bulunmaktadır. Araştırmanın bulgularına göre öğretmenlerin öğrencilere karşı anlayışlı ve sabırlı olma, öğrencilere anlamlı ödevler verme, eğitim alanındaki araştırmaları takip etme, sunulan ders içeriğini geçmiş ve gelecek öğrenmelerle ilişkilendirme, öğrencilere karşı adil ve dürüst olma, hayat boyu öğrenmeyi kendine ilke edinme, öğrencilerin hayatında bir fark oluşturma konularında oldukça önemli niteliklere sahip oldukları tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen, Etkililik, Etkili Öğretmen, Etkili Öğretim, Öğretmen Nitelikleri.

ABSTRACT

This research focuses on teachers' perceptions of effective teaching behaviors. The aim of this study; is to determine effective teacher behaviors and the factors that affect these behaviors. Teachers' perceptions of effective teacher behaviors and whether these perceptions have a positive relationship between gender, seniority, and the institution they graduated from are being investigated. The scanning model was used in this study. The research covers 22 secondary schools operating in public schools affiliated with the Ministry of National Education in the 2021-2022 academic year. A total of 116 different teachers, 54 women, and 62 men, were reached in the schools surveyed. The data obtained with the scale consisting of five-point Likert type items were analyzed by SPSS 20, percentage, and arithmetic mean. The research findings reveal which of the effective teacher behaviors are shown or not, and which ones are shown to what extent. According to the findings of the study, teachers' perceptions of effective teacher behaviors were found to be quite high. In addition, while there is no significant difference in terms of seniority and gender in teachers' views on effective teacher behaviors, there is a significant difference according to the institution they graduated from. According to the findings of the study, teachers should be understanding and patient with students, give meaningful assignments to students, follow research in the field of education, relate the presented course content with past and future learning, be fair and honest with students, adopt lifelong learning as a principle, make a difference in students' lives. It has been determined that they have very important qualities in creating.

Keywords: Teacher, Effectiveness, Effective Teacher, Effective Teaching, Teacher Qualifications.

1. GİRİŞ

Okul hayatı eğitimin en önemli öğelerinden biri olup gerek formal gerek hayat boyu öğrenmede öğretmenin rolü önemli bir yer teşkil etmektedir. Bunların getirmiş olduğu durumlardan dolayı “etkili öğretmen davranışları” üzerinde çalışılması gereken önemli bir konudur.

Eğitim, dünyanın gidişatını değiştiren en etkili ve disiplinli bir yol olup, bunu gerçekleştirmek ancak etkili bir eğitime sahip olan ve bunu görev olarak bilen öğretmenlere düşmektedir. Eğitim sisteminin en önemli öğelerinden biri olan öğretmenler, sahip oldukları mesleki becerileri daha etkili ve daha verimli şekilde kullanarak hedefe ulaşabilirler.

1.1. Problem Durumu

Öncelikle eğitim konusunu tartışacak olursak; "Eğitim nedir?" sorusunu yanıtlamanın oldukça güç ve tartışmaya açık olduğunu görmekteyiz. Eğitim sözcüğünün sürekli olarak çok farklı anlamlarda kullanılıyor olması yaygın iletişim aksamalarına ve anlaşmazlıklara yol açmıştır. Birçok tanımla beraber hepsi bir diğeriyle örtüşmektedir. Çeşitli çevrelerin, şimdiki dek ortaya konulabilen değişik tanımlardan sadece birini benimseyerek diğerlerini yadsır ya da yok farz eder tutumları sorunu daha da büyütüştür (Ertürk,1998,11).

Eğitime başka bir açıdan baktığımızda ise eğitim; çağdaş insan görüşüne dayalı, içeriği ve yöntemleri bakımından bilimsel ve toplumsal değerlere dayalı bir süreçtir. Eğitim öğretim olgusu, diğer bir deyişle öğrenme-öğretme süreci insanlık tarihi kadar eskidir. Eğitim çok geniş bir kapsam içermektedir. Eğitim-öğretim olgusunun içeriği önceleri psiko-motor alandaki davranışlar ağırlıklı iken, giderek bilişsel ve duyuşsal alandaki davranışlara ağırlık veren bir gelişme izlemiştir. Bu gelişmenin üç temel değişken insan, bilim ve değerlerdir (Can,1998).

Temel girdisi ve çıktısı insan olan eğitim sisteminin dünyada yaşanan değişime ayak uydurması ancak eğitim kurumlarında insan ilişkilerine önem verilmesi ile mümkün olur. Bundan dolayı kurulan iletişimle doğru orantılı olarak eğitimin kalitesini artırmak mümkün hale gelmektedir. Eğitimde hem içeriği doğru iletmek hem de geri bildirimini doğru almak oldukça önemli yer tutmaktadır.

Eğitim alanının en önemli konusu olan insan eğitimi üzerinde duracak olursak insanoğlu; yeryüzünde yaşadığı ilk günden başlayarak hem eğitilen hem de eğiten varlık olmuştur. Başka bir deyişle insanlar, öncelikle çevresindeki diğer insanlara ve diğer varlıklara bakarak onlardan birtakım yaşam becerilerini öğrenmişler, daha sonra da bunlardan en işlevsel olanlarını, yakın çevrelerinden başlayarak toplumun diğer bireylerine öğretme yoluna gitmişlerdir. İnsan sürekli bir değişim ve bilgi alışverişi içindedir. Bu da tüm insanlık tarihi boyunca sürekli bir gelişme göstermiştir. İnsanoğlunun sahip olduğu bu “öğrenme ve öğretme” özelliği yeryüzünde yaşayan başka hiçbir canlı varlıkta olmamıştır. Günümüz uygarlığı bu eğitsel süreçlerin bir toplamı olarak ortaya çıkmıştır (Demirel ve Kaya, 2007).

Eğitim, toplumun değişmesinde en önemli unsur olmakla beraber eğitim en önemli unsuru olan öğretmende bu sistemde en önemli olan unsurlardan biri olarak karşımıza çıkar. Bunun için ise öğretmenin sürekli kendini yenilemesi ve yenilenen bir toplumun önderi olması gerekmektedir.

Eğitimde öğretmen dışında önemli olan diğer unsurlara bakacak olursak “Eğitimi sosyoekonomik gelişiminin merkezine alan her gelişmiş toplumda öğrenci başarısı oldukça önemlidir” (Caprara ve diğerleri, 2006; akt: Demirtaş, Cömert ve Özer, 2011). Eğitim sistemin etkileyen pek çok etmenin başında bunlar gelmektedir: Öğrenci başarısını etkileyen öğrenci, öğretmen, müfredat, yöneticiler, eğitim uzmanları, eğitim teknolojisi, fiziki ve mali kaynaklar gibi pek çok unsur bulunmaktadır (Şişman, 2004; akt: Demirtaş ve diğerleri, 2011). Ancak diğer unsurlarla karşılaştırıldığında, öğretmenlerin öğrenci başarısı üzerinde daha etkili olduğu söylenebilir.

Öğretmen, eğitim sürecinde anahtar rol oynar. Öğretmenin, okuldaki rollerinden en önemlisi bilginin öğrenciye kazandırılmasında rehberlik etmektedir. Bu rolüyle öğretmen; öğrencisinde istendik davranış değişikliklerini oluşturur, ona iyi ilişkiler kazandırır ve onu becerikli kılar. Ayrıca öğrencisine geçerli değer duygusu kazandırması, disiplinlilik, yargıçlık, sırdışıklık gibi roller de öğretmenden beklenir. Öğretmenlerin eğitim sürecinin hedeflerine ve genel prensiplerine inanmaları, bireysel girişim ve yaratıcılığın gelişmesi için hoşgörüyü sahip olmaları gerekir. Eğitimin her ögesi öğretmen tarafından düğümlenir ve değerlendirilir. “Öğretmen yetiştirme” çok boyutlu ve geniş kapsamlı bir konudur (Özaydın, Günbatır, Önal & Çakır, 2012). Bundan dolayı öğretmen yetiştirme ile ilgili daha çok eğitim verilmelidir.

Eğitim sisteminin temel ögesi öğretmenlerdir ve sistemin başarısı öğretmenlerin sahip oldukları özellikler ile yakından ilişkilidir. Etkili öğretmenler genel kültür açısından yeterli, alanlarında gerekli bilgi ve becerilere sahip ve ayrıca öğretmenlik meslek bilgi ve becerisi ile de donanmış öğretmenler olarak kabul edilmektedir. Öğretmen kendi alanıyla ilgili sürekli araştıran ve dinamik olan bir birey olmalıdır. Öğretmenlik mesleği için öncelikle alan bilgisine sahip olunması şarttır. Alan hâkimiyeti ile birlikte genel kültürde de kendisini yetiştirmiş ve öğrencilerin bu yönde yetişmesine katkı sağlayan niteliklere sahip olunması da kaçınılmazdır. Öğretmen tarafından öğretim durumlarının düzenlenmesi, öğretim hedeflerinin öğrencilere nasıl kazandırılacağına doğru plânlanması bakımından önemlidir. Öğretmen bir bakıma yol göstericidir. Öğrencileri öğrenmeye hazırlarken, kazandırılmak istenilen davranışlarla ilgili olarak öğrencilere hangi yöntem, strateji, araç gereç kullanarak bilginin nasıl aktarılacağına ilişkin doğru karar vermek önemlidir (Şen ve Erişen, 2002:114).

Eğitimdeki öğretmen öğrenci ilişkisine bakacak olursak eğitim sisteminin en önemli iki ögesi olan öğretmen-öğrenci arasında olumlu iletişim olmalı. Öğrenci sınıf ortamına geldiğinde kendini güvende hisseden ve önemli olduğunu anladığında okula, öğretmene, derslere daha çabuk ve verimli bir şekilde adapte olacaktır. Bu durumda sınıf yönetiminde de önemli aksaklıklar giderilmiş olup karşılıklı bir bağ oluşacaktır. Öğretmen aynı zamanda kendini tanıyıp eksiklerini giderirse ve bunu öğrencilerine de aşırsa verimlilik üst düzeye çıkacaktır.

Etkili bir öğretmenin görevi, öğrencilerde ulusal amaçlara uygun davranışları oluşturarak, onları kendilerine, ailelerine, toplumuna yararlı olabilecek nitelikte yetiştirmektir. Bu anlamda öğretmen bir davranış mimari sanatıdır, bu sanatın eserleri de öğrencilerdir (Başaran, 1991: 15).

1.2. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın temel amacı; öğretmenlerin etkili öğretmen davranışlarına ne ölçüde sahip olduklarına ilişkin algılarının neler olduğunu belirleyerek ortaya koymak ve önerilerde bulunmaktır.

1.3. Problem Cümlesi

Öğretmenlerin etkili öğretmen davranışlarına ne ölçüde sahip olduklarına ilişkin algıları nelerdir?

Bu temel sorunla beraber aşağıda bahsi geçen diğer sorunlara yanıt aranacaktır.

- Öğretmenlerin etkili öğretmenlik davranışlarına ilişkin algıları hangi düzeydedir?
- Öğretmenlerin etkili öğretmenlik davranışlarına ilişkin algıları arasında cinsiyet, mezun olduğu eğitim kurum ve kıdeme göre anlamlı fark var mı?

1.4. Sayıtlılar

Bu araştırma ile ilgili sayıtlılar şöyle sıralanabilir:

1. Öğretmenlerin o anki psikoloji durumları ve duyuşsal özellikleri bağımsız olmaktadır.
2. Öğretmenlerin anketi yanıtlarken içtenlikle ve samimiyetle yansıtılmıştır.
3. Öğretmenlerinin algılarına göre etkili öğretmenlik davranışları konusunda, her öğretmenin şahsi ve çevresel faktörlerden kaynaklanan herhangi bir bağımsız değişkeni vardır.

1.5. Sınırlamalar

Bu araştırma ile ilgili sınırlamalar şöyle sıralanmaktadır:

- Bu araştırma 2021-2022 eğitim-öğretim yılında Milli Eğitim Bakanlığına bağlı resmi ortaokullarda görev yapan öğretmenlerle sınırlı olacaktır.
- Elde edilen bilgiler geliştirilen veri toplama formundaki sorularla sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Etkililik: Yapılan her etkinliğin amacın ulaşma düzeyidir (Balcı, 2007:7).

Etkililik daha çok planlara ulaşmanın, verimlilik belli bir çıktının en az maliyetle üretilmesinin, etkinlik ise bir girdi-çıkı mekanizması aracılığı ile işleri doğru yapabilme kabiliyeti olarak tanımlanabilir (Yükçü & Atağan, 2009).

Etkili Okul: Okul, öğretmenlerle öğrencilerin bir araya geldikleri bir öğretim ve öğrenme ortamıdır. Burada öğrencilerin öğrenme gereksinimleri ve toplumun eğitim istekleri karşılanır. Bu açıdan

bakıldığında okulların temel işlevleri aynıdır. Ancak her okul tektir ve kendine özgü bir niteliği vardır (Burns ve Howes,1998:6; akt: Çelikel,2014). Bu açıdan bakıldığında her okulu kendi şart ve koşullarında değerlendirmek gerekmektedir. Etkili okulun en önemli niteliği ise diğer okulların aksine eğitimsel etkililik düzeyinin yüksek olmasıdır. Bir okulun etkililik düzeyi öğrencilerin eğitimsel barı düzeyleri ile ölçülür (Ostroff ve Schmitt,1993:345; akt: Çelikel,2014). Başka bir ifadeyle okulun başarısı ve etkililiği öğrencilerin bilgi beceri ve davranışlarındaki gelişim ile belirlenir (Purkey,1985:353; akt: Çelikel, 2014).

Etkili Öğretmen: Banks ve Thompson (1995), öğrenci, veli ve öğretmenlerin kendi öğrenim yaşantıları boyunca en beğendikleri öğretmenlerinin niteliklerini analiz etmişlerdir. Bunları bir grup olarak düşünürsek ve sürekli bir etkileşim halinde olduklarını görürüz. Grup, en beğendikleri öğretmenlerin kendilerine değer veren ve iyi durumda olduklarında bundan hoşnutluk duyan; kendilerini başarılı hissetmelerine, kendi haklarında olumlu düşünmelerine ve en iyi olabilmek için mücadele etmelerine yardım eden; kendilerini dinleyen, görüş ve fikirleriyle ilgilenen, öğrenme sürecini ilginç, heyecanlı hatta sıklıkla eğlenceli kılan; sınıfları önemli şeylerin olduğu “iyi” yerler olan insanlar olduklarını dile getirmektedir (Karakelle, 2005).

Eğitim: bireysel ve toplumsal yaşamı, doğrudan etkileyen bir süreçtir. Kişinin ekonomik ve sosyal hayatının niteliğini eğitim belirlemektedir. Eğitimin etkili olması ve kısa sürede beklenen sonucu verebilmesi, onun yeniliklere uyum sağlamasına bağlı olmaktadır. Nitekim öğretmenlerde bu durumdan etkilenip bunun hayatına yansıtılmadıkları (Şentürk 2008; akt: Çetin ve Sönmez, 2009).

Eğitim sisteminin en dinamik ve işlevsel ögesi olan öğrenme-öğretme süreci iki temel boyuttan oluşmaktadır. Bunlardan biri doğrudan sürecin içinde olan bireyleri ilgilendiren “öğrenme”, diğeri ise öğrenmenin oluşmasına dışsal destek sağlayan ve öğrenme ortamındaki uyarıcıların örgütlenmesini içeren “öğretme”dir. (Öztürk, 1999; akt: Hançer, Şensoy ve Yıldırım, 2003). Bu iki bileşen sürekli bir devinim içinde olmaktadır.

2. ETKİLİ ÖĞRETMEN

2.1. Etkili Öğretmenin Genel Özellikleri ve Gerekliliği

Öğretmen yetiştiren kurumların birincil amacı “nitelikli öğretmen” “iyi öğretmen” yetiştirme üzerinedir. “İyi öğretmen” tanımlamalarını incelediğimizde, öğretmenlerin konu yeterlikleri, kişilik özellikleri, öğrenmeyi öğretme becerileri, sınıf yönetimi becerileri, planlama, değerlendirme becerileri, teknolojiyi kullanma, iletişim ve rehberlik becerileri gibi yeterliklere sahip öğretmenlerin istedik öğretmenler oldukları düşünülür. Şüphesiz ki bu yeterlikler listesini uzatmak olasıdır. Bilindiği üzere teknolojinin gelişimiyle beraber bilgide artmakta ve sürekli yenilik ve takip gerekmektedir. Öğretmen niteliği ile ilgili olarak iyi öğretmen konusunu iyi öğreten birisi midir? Veya öğretme yeterliklerine sahip olan öğretmen iyi öğretmen midir? Sorularına net yanıtımız olamayacaktır. Korthagen’in (2004;akt: Deniz, Görgen ve Şeker, 2005). “Gerçekten iyi öğretmen kimdir?” sorusu basit bir şekilde tanımlanamaz veya yeterlik listesine göre öğretmen niteliğini kestirmenin güçlüğü vardır. Çünkü bunun kesin bir ölçütü olamamakla beraber kısaca bazıları şu şekilde sayabiliriz: Öğretmen davranışları, yeterlikleri, inançları, kişiliği, kimliği bir arada uyum içerisinde olmalıdır. Öğretmen Yeterlikleri’nin ne olacağı veya ne olması gerektiği ile ilgili olarak çok fazla sayıda araştırmaya rastlanmaktadır. Bu çalışmalardan bazıları incelendiğinde, (Sümbül, 2001; Lunenberg, 2002; Küçükahmet, 1999; Demirel,1999; Erden, 1998, Sönmez, 2003; akt: Deniz, Görgen ve Şeker, 2005) öğretmenliğin üç temel yönü (konu alanı- genel kültür- öğretmenlik meslek bilgisi) ile ilgili yeterliklerin yanı sıra öğretmenlik yeterliklerinin temelde mesleki ve kişisel yeterlikler olarak sınıflandırıldığı görülmektedir.

Öğretmenlik, bilgi ve becerilerin yanı sıra tutum ve düzenli alışkanlıkları da gerektiren bir meslektir. Öğretmenlerin kendilerini duyuşsal olarak yetiştirmelidirler. Bu nedenle okullarda öğrenim gören öğretmen adaylarının meslekle ilgili değer ve tutum kazanmaları da en az bilgi kadar gereklidir (Çeliköz ve Çetin, 2004; akt: Şahin, 2011). Küçükahmet’e göre (2003: 68; akt: Şahin,2011) “Tutumlar, öğretmenlerin öğrencileri etkileyen en önemli kişilik özelliklerinden birisidir ve özellikle mesleğe, öğrenciye ve okul çalışmalarına yönelik tutumlar, öğrencilerin öğrenmesine ve kişiliğine geniş ölçüde etki etmektedir.” Bir örgüt olarak okulun başarısı, etkililiği temelde sistemi işletip uygulayacak olan öğretmenlerin niteliklerine bağlıdır. Öğrencilerin öğrenmelerinin ve okulların nasıl geliştirilebileceğine ilişkin kararlar alırken öğretmenlerin niteliğini göz ardı etmek mümkün değildir (Blanton ve diğerleri, 2003; akt: Şahin,2011).

Öğretmen niteliği hakkında yapılan araştırmalara göre öğretmen performansı çok karmaşık insan fenomenlerinden birisidir. Bu nedenle öğretmenin etkililiği öğretmen kişiliği, kesinlikle basit bir konu değildir. Yapılan araştırmalarda hepsinin göz önünde bulundurulması gerekir. Öğretmenin kişiliği üzerine

araştırmacılar tarafından yapılan etkili öğretmen niteliklerinin kültürümüzdeki ve değerlerimizdeki tüm nitelikleri içermiş olmasıdır. Bu kişilik niteliklerinin örnekleri sıcakkanlılık, dostça tavır ve sorumluluktur (Bela,1969;akt: Sünbül,1996).

Öğrencilerin öğrenmelerinin ve okulların nasıl geliştirilebileceğine ilksin kararlar alırken öğretmenlerin niteliğini göz ardı etmek mümkün değildir. (Blanton ve diğerleri, 2003; akt: Özyürek, 2008). Öğretmen yetiştirme programlarının temellendiği öğretmen kültürlü, mesleğinde ve alanında bilgili olmalı ya da örgencilerde davranış değişikliğine yol açan öğretmen davranışları belirlenmeli ve bunlar kazandırılmalı sayıtlıları nitelikli öğretmen yetiştirmeyi etkilemektedir. Tüm bunlar göz önünde bulundurularak daha nitelikli öğretmen yetiştirme yollarına gidilmelidir. Özel eğitim öğretmeni yetiştirmeyi etkileyen etmenler ise engelli öğrenci sayısı, engelden etkilenme derecesi, türü, bu öğrencilere sağlanan hizmet türü, alandaki uzmanların liderlikleri, ulusal yardım programları, yükseköğretim kurumlarına devam eden öğrencilere sağlanan burslar, yasa, yönetmelikler ve normal eğitimde oluşan değişikliklerdir (Spungin ve Taylor, 1986; akt: Özyürek, 2008).

Okulda yapılan eğitim ve öğretimde öğretmenlerin etkisi çok yönlüdür. Etkili öğretmen yalnızca öğretimin nasıl yapılacağını ya da öğretim sırasında karşılaşılan sorunların nasıl çözüleceğini bilen değil, bildiklerinden hangisini hangi durumlarda ve ne zaman uygulayabileceğine karar veren ve bunu uygulayan öğretmendir. Yani doğru zamanda doğru yöntem ve strateji kullanan kişidir (Açıkgöz, 2003; akt: Erol, Özaydın ve Koç, 2010). Bununla birlikte öğretmen, etkili öğrenme ve öğretme ortamına sahip olmanın temel koşullarından biri olan sınıfı yönetebilme becerisine sahip olmalıdır. Farklı öğretmenler, sınıf yönetimine karşı farklı felsefe ve yaklaşımlara sahip olabilirler. Fakat sınıfta uygulanan tüm yönetim uygulamalarının ortak amacı, öğrencileri kontrolden ziyade eğitimin kalitesini ve sürekliliğini artırmak olmalıdır (Yalçınkaya ve Tonbul, 2002; akt: Erol ve diğerleri, 2010).

2.2. Etkili Öğretmenin Öz-Yeterliğinin Önemi

Öz-yeterlik inançları çoğunlukla özel alanlara ilişkin olarak ortaya çıkmaktadır. Bu özel alanların en önemlilerinden birisi de öğretmen öz-yeterliğidir. Özyeterlilik öğretmen için en önemli alandan biridir. Öğretmen öz-yeterliği, öğretmen eğitiminde önemli bir yapıdır ve öğretmen özyeterliğinin nasıl geliştiği, hangi bileşenlerden oluştuğu, güçlü ve pozitif öğretmen yeterliğine hangi faktörlerin katkıda bulunduğu, yüksek düzey bir öğretmen yeterliği geliştirmeye yönelik hangi eğitim programlarının nasıl geliştirileceğinin belirlenmesi için oldukça önemlidir (Pajares, 1997; akt: Çapri & Çelikkali, 2008). Ayrıca, öğretmenlerin öz yeterlilik inançları, verimli bir okulun yaratılmasında ya da okulların yeniden yapılandırılmasında önemli bir değişken olarak dikkat çekmektedir (Hoy ve Woolfolk, 1993; Pajares ve Miller, 1994; Ross, 1994; akt: Çapri & Çelikkali, 2008).

Öğretmenler, öğrencilerinde ilerleme gördüklerinde kendi öz yeterlilikleri de artar. Özgüven öğretmenin tüm hayatını olumlu şekilde etkileyip onun öğrenciler üzerindeki etkililiğini de olumlu yönde etkiler (Brousseau 1988; akt: Azar, 2010). Öğretmen ve öğretmen adaylarının meslekleri konusundaki öz yeterlik inançlarının ve eğitim hayatları boyunca edindikleri fikirlerin, öğretmen yetiştiren kurumlarca etkilendiğinin bilinmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Diğer bir deyişle öz yeterlik inancı, öğretmen adaylarının öğretme niteliğini ve sürekliliğini etkiler ve bu çift yönlü etkileşim eğitim sürecinin düzenlenmesinde yol gösterici olur. Bu şekilde daha verimli bir yol izlenmiş olur. Dushchl (1983) ise mesleki deneyimin ve öğretmenlerin kişisel özelliklerinin, fen öğrenme ve öğretimi üzerinde çok önemli etkisinin olduğunu göstermiştir (akt: Azar,2010). Kısacası, öğretmenlerin sınıf içi faaliyetlerine yansıyan öz yeterlik inançları, kaliteli bir öğretimin sağlanabilmesinde çok önemli bir etkiye sahiptir (Tobin ve diğerleri, 1994; Lortie, 1975; Tschannen-Moran ve Hoy, 2001; Wolfolk ve Hoy, 1990; Ashton, 1984; akt: Azar, 2010).

Başarılı deneyimlere sahip öğretmenler kendi yetenek ve becerileriyle ilgili olarak daha fazla kendine güven duygusu geliştirirler. Bunun bir sonucu olarak daha etkili ve verimli olabilmek için kendilerini geliştirme yolunda arayışlar içinde olurlar ve bunun için daha çok çaba gösterirler. Kendine güvenen öğretmen aynı zamanda kendine güvenen bir nesil yetiştirir. Bu yol onlarda başarıyla beraber özgüvende getirmektedir. Öğretmenlerin kişisel ve mesleki gelişimleri için Milli Eğitim Bakanlığı bütçesinden ayrılan payın yetersiz olduğu bilinmektedir. Ancak öte yandan hizmet-içi eğitim için daha fazla kaynak ayrılması, sonucun daha iyi olacağını garantisini de vermemektedir (OECD, 1998; akt: Seferoğlu, 2004).

2.3. Etkili Öğretmenin Ülkenin Geleceğindeki Rolü

Öğretmenlik mesleğinin ülke kalkınmasındaki rolü günümüzde bütün toplumlar tarafından bilinmekte ve bununla ilgili olarak çeşitli düzenlemeler yapılmaktadır. Düzenlemeler kaliteyi daha üst seviye çıkarmaktadır. Böylece öğretmenlik mesleği hem ülkenin bugünkü koşullarını hem de geleceğini değiştirebilecek verimliliğe ulaşabilecektir. Öğretmenlik mesleğinin geliştirilmesi alanında yapılan araştırmalar, bu mesleğin gereğince yürütülmesi ve okullardaki eğitimin kalitesinin yükseltilmesi için mesleki gelişimin bir zorunluluk olduğunu göstermektedir (The Holmes Group, 1986; akt: Seferoğlu, 2004).

Öğretme-öğrenme sürecinde yer alan unsurlar içerisinde kendisine verilen görev ve sorumluluklar bakımından en önemli unsur hiç şüphesiz ki öğretmenlerdir. Bunu içinde en etkili öğretmen davranışlarını ortaya koyup sergilemek gerekmektedir. Kalkınmanın ve çağdaşlaşmanın en önemli girdisi iyi yetiştirilmiş insan gücüdür. Nitelikli insan gücünü yetiştiren ise nitelikli öğretmendir.

2.4. Etkili Öğretmen-Öğrenci-Veli İlişkisi

Öğretmen, okul, öğrenci ve aileyi bir grup olarak düşünürsek aralarındaki bağ ne kadar kuvvetlenirse elde edilen başarı doğru orantılı olarak artacaktır. Öğretmenlerin okula, işlerine ve öğrencilerin başarısına olan bağlılığı arttıkça, okulun etkililiğinin artacağı belirtilebilir (Hoy ve diğerleri, 1991; akt: Sezgin,2010). Ancak, okul kültürünü araştıran birçok çalışma, sadece öğretmenlerin genel algılarına odaklanmakta ve öğretmenlerin okul kültürüne ilişkin algılarının okulun etkililiğini anlamlı düzeyde yoracağına ilişkin düşünceyi göz ardı etmektedir (Dumay, 2009; akt: Sezgin,2010).

Öğretmen öğrenci ilişkisinde amaç öğrenci büyümesi, gelişmesi, farkındalık yaratmasıdır. Öğretmen öğrenci ilişkisinde öğretmen etkili model olmalıdır. Bunun içinde sabırlı, sakin, tutarlı olmalıdır. Öğretmen model olmadığı bir davranışı öğrenciden bekleyemez.

2.5. Etkili Öğretmen Yetiştirmede Eğitim Sisteminin Görevi

İnsanı diğer canlılardan ayıran en önemli farklarından biri de başarıdır. Başarı insana özgü bir kavram olup tüm hayatını etkileyebilecek bir ayrımdır. Temel ihtiyaçlar her canlıda olmasına rağmen başarı her canlıda yok ve bunların tamamı ise insanda toplanmıştır. Bu bağlamda etkili öğretmenlerde başarıyı temel ilke edinen bunu isteyen ve ona ulaşmak için çaba gösteren model kişi olmalıdırlar. Başarılı öğretmen yetiştirme için de ilk sorunlu olan eğitim sistemidir.

Yeni eğitim sisteminde öğretmen artık sadece bilgi aktaran değil nitelikli öğretmen özelliklerinden bahsedildiği görülmektedir. Son yıllarda öğretmen yeterlilikleri, öğretimi örgütleme, denetim, konu uzmanı, koordinasyon, işbirliği, yönetim, denetim gibi rolleri de üstlenmektedir. Geleneksel yöntemlerde öğretmen sadece dersi veren olarak bilinirken günümüzde ise dersi rehberlik eden alanında uzmanlaşan, öğrencilerle iyi iletişim kuran, sınıf yönetimi konusunda sınıfı iyi yöneten aynı zamanda öğrencilerine iyi bir model olan kişidir.

Eğitimin her alanında olduğu gibi öğretmen eğitimi programları da “Kaliteyi nasıl yükseltebiliriz?” Sorusuyla karşı karşıyadır. Kalite yaşamımızın her alanını etkileyen ve karşımıza çıkan bir olgudur. Hayatın diğer alanlarında etkili olduğu kadar eğitim alanında da etkilidir. İnsanın gelişiminde birinci dereceden yardımcı olacak bireyleri yetiştirmekle yükümlü bu programların niteliği kuşkusuz toplumsal beklentileri de karşılayacak biçimde sürekli gözden geçirilmek ve iyileştirilmek zorundadır. İyi bir öğretmenin öğretim yöntemlerini etkili kullanma, olumlu kişilik özellikleri ile model olma, alanında yeterli olma, iyi bir sınıf ortamı oluşturma ve doğru kararlar verebilme becerilerini kazanabilmesi nitelikli bir eğitimden geçmesine bağlıdır (Akyıldız, 1995:40; akt: Bilgin, Kartal ve Özkılıç, 2008).

Öğretmen eğitimi, alan bilgisi, genel kültür ve öğretmenlik meslek bilgisi olmak üzere üç boyutta ele alınmaktadır. Öğretmen adayı elde ettiği genel kültür ile çağa ayak uyduracak, olayları yorumlama ve problemleri çözmeye daha etkin davranışlar sergileyecek; alan bilgisi ile öğretimini yaptığı alana ilişkin bilgi, beceri, tutum ve değerleri öğrencilerine benimsetecek; öğretmenlik meslek bilgisi ile de sorumlu olduğu alanın öğretimini en iyi biçimde gerçekleştirecektir (Küçükahmet, 2002: 9; akt: Özkılıç ve diğerleri, 2008). Küçükahmet'e göre (2002:6) öğretmen olacak kişi kime, niçin, nerede ve nasıl öğretecektir sorularının yanıtını öğretmenlik meslek bilgisi dersleri ile edinecektir. Doğru zamanda sorulan doğru sorular hem öğrenciyi yönlendirir. Hem de öğretmene de geri bildirim vermiş olur. Böylece öğrencinin eksiklikleri doğru zamanda giderilmiş olacaktır. Bu dersler içerisinde yer alan öğretmenlik uygulaması dersi öğretmen adaylarının edindiği teorik bilgileri kullanabilme becerisini sergileyebileceği derslerden birisidir. Etkili öğretmen mezun olduğu üniversiteden çıkınca tüm bunları etkili ve verimli

kullanabilmelidir. Bunun en etkili yolundan biri de almış olduğu iyi eğitimden geçmektedir (akt, Özkılıç ve diğerleri, 2008).

Nitelikli öğretmen yetiştirme konusunda, eğitim öncesinde öğretmen adaylarında olması beklenen özellikler arasında öğretmen olma isteği ve öğretmenliğe yatkınlık ilk sırada yer almaktadır (Oral, 2000; akt: Ekici,2008). Bu durumda bizi sistemdeki seçmenin nitelik ve koşullarına yönlendirmektedir. Ancak öğretmenliğe yönelik lisans programına girişte adayın belki de son tercihi olmaktadır. Mevcut eğitim sisteminde öğretmen yetiştiren programlara merkezi sistemle seçilen ve yerleştirilen adaylar daha çok zihinsel özellikleri ölçülerek seçilmektedir. Oysa bu seçim sisteminde tutum, ilgi, istek, öz-yeterlik gibi duyuşsal boyutlar da önem taşıya bile ihmal edilmektedir (Ataünal, 2000; Ekici, 2005; Hacıoğlu, 1990; akt: Ekici, 2008).

2.6. Etkili Öğretmen ve Sınıf Yönetimi

Sınıf yönetiminin etkili olması için uygun ortam, iklim oluşturmak sınıf ortamını bireyin psikolojik durumuna göre yani öğrenci merkezli olarak düzenlenmesi gerekir böylece öğrenci -öğretmen arasında daha sağlıklı bir iletişim gelişir.

Sınıf içerisinde öğrencileri ile etkileşime geçerek, olayları öğrencilerin bakış açısından değerlendirebilen, öğrenciler arasındaki bireysel farklılıkları esas alabilen, öğrencilerden gelen yeni fikirlere açık olan ve sınıf içerisinde esnek davranabilen öğretmenlerin, öğrencilerinin sınıf içerisindeki olumlu davranışları arttığı gibi öğrencilerin öğrenmeye olan istekleri de artış göstermektedir (Pattie, 2000; akt: Siyez,2009). Öğretmen öğrenciyle olan iletişimi olumlu oldukça yaşana sorunlarda azalma göstermektedir. Benzer şekilde destekleyici öğretmen tutumlarının, okuldan kaçma, davranış problemleri ve akademik başarısızlık gibi istenmeyen öğrenci davranışlarının önlenmesinde etkili bir faktör olduğu yönünde araştırma bulguları bulunmaktadır (Hamilton ve Howes, 1992; Pianta, Steinberg ve Rollins, 1995; akt: Siyez, 2009).

Etkili öğretmenler sınıfta çıkan olası sorunları önlemek için sınıf ortamını nasıl düzenlemesi ve değiştirmesi gerektiği hakkında yenilikçi düşünme, üretken düşünce ve yansıtıcı düşünceye sahip olması gerekmektedir. Gerektiğinde sınıf ortamını değiştirme veya ortam değiştirme sınıf genişletme, zenginleştirme gibi yöntemler deneyebilmelidir. Mesleki gelişimin gerekliliğine ilişkin bir başka gerekçe mesleki başarının genellikle daha fazla başarıyı beraberinde getirdiği olabilir (Rosenholtz, 1985; akt: Seferoğlu, 2004). Öğretmenler, geleceğin mimarlarıdır. Öğretmen bir yandan bilgi, beceri ve tutumlarıyla öğrencilerinin eğitimi görevini yürütürken diğer yandan davranışları ile onları etkiler. Öğretmenin samimi, anlayışlı sabırlı olması öğrenciyi olumlu düşünmeye sevk edecek, aksi davranışlar ise öğrenci üzerinde olumsuz etki yaratacaktır (Güçlü, 2000: 21; akt: Şahin, 2011).

Bir eğitim sisteminin verimliliği öğrencide amaçlar yönünde meydana gelen değişikliklerle belirlenir. Amaçlara ulaşma dereceleri öğrencilerin öğrenme düzeylerinin gelişmesine veya başka bir deyişle zihindeki şemaların artmasına yol açar ve bu da öğrenme-öğretme sürecinin etkili kılınmasıyla gerçekleşir. Uygulanan metotlar ve sınıf atmosferi buna göre düzenlenirse sorunlar en aza indirgenip sınıf hâkimiyeti en üst seviyeye çıkarılmış olur.

2.7. Etkili Öğretmenin Alanındaki Gelişmeleri Takibinin Önemi

Farklı alanlarda ortaya çıkan gelişmeler; kişilerin ilgi, anlayış, tutum ve davranışlarında değişiklikler meydana getirmektedir. Buna bağlı olarak, gerek eğitim kurumları, gerekse kurumların işleyişinin aktif bir şekilde sürdürülmesinde önemli bir rolü olan öğretmenlerin, kendi gelişmelerini sağlamaları kaçınılmaz bir ihtiyaçtır. Bunun sonucu olarak en büyük görevlerden biride eğitim kurumlarına düşmektedir. Eğitim fakülteleri bu süreci takip ederek, öğretmen adaylarının gelişmelerine yardımcı olmaktadır (Erdem, Uzal ve Ersoy, 2006; akt: Gürdal, Mertoğu, Önen, Saka, 2009).

2.8. Etkili Öğretmen Akademik Başarısı Düşük Öğrenci İlişkisi

Good ve Brophy, öğretmen beklentilerinin öğrenci başarısını nasıl şekillendirdiğini açıklayan bir model tasarlamışlardır. Bu modele göre öğretmenlerin akademik başarı düzeyi düşük olan öğrencilere, öğretim sürecinde daha farklı yaklaşımları gerektiği ileri sürülebilir. Bu yaklaşımlarla seviyesi düşük olan öğrencinin gelişimi artırılacaktır. Ayrıca öğretmenlerin akademik başarı düzeyi düşük olan öğrencilere sergiledikleri tutum ve davranışlara dikkat etmeleri gerekmektedir. Good (1981), öğretmenlerin akademik başarı düzeyi yüksek ve akademik başarı düzeyi düşük olan öğrencilere 12 tutarlı yolla farklı davranışlar sergilediklerini belirtmektedir. Bu davranışları şu şekilde sıralamak mümkündür (akt. Okut,2009):

- Öğretmenler akademik başarı düzeyi düşük öğrencileri sınıfın uzak bir köşesine yerleştirmektedirler.
- Öğretmenler, akademik konularda başarı düzeyi düşük öğrencilere daha az itina göstermektedirler.
- Öğretmenler, akademik başarı düzeyi düşük öğrencilere daha az söz verme ya da sunu yapma olanağı tanımaktadırlar.
- Öğretmenler sordukları soruları cevaplayabilmeleri için gerekli olan bekleme zamanını akademik başarı düzeyi düşük öğrenciler için sınırlı tutmaktadırlar.
- Öğretmenler, akademik başarı düzeyi düşük öğrenciler hata yaptıklarında onlara destek olmamaktadırlar.
- Öğretmenler, akademik başarı düzeyi düşük öğrenciler yanlış cevap verdiklerinde başarılı öğrencilere oranla daha sık eleştirmektedirler.
- Öğretmenler, doğru cevap verdiklerinde akademik başarı düzeyi düşük öğrencileri yüksek akademik başarıya sahip öğrencilere oranla daha az övmektedirler.
- Yetersiz ya da olağanüstü doğru cevap verme durumlarında akademik başarı düzeyi düşük öğrencileri başarılı öğrencilere oranla daha sık övmektedirler.
- Öğretmenler, akademik başarı düzeyi düşük öğrencilere yüksek akademik başarıya sahip öğrencilere oranla daha az detaylı geri bildirim vermektedirler.
- Öğretmenler, akademik başarı düzeyi düşük öğrencilere cevapları ile ilgili olarak doğru ve zamanında geri bildirim vermekte yetersiz kalmaktadırlar.
- Öğretmenler, akademik başarı düzeyi düşük öğrencileri, başarılı öğrencilere oranla daha az çaba ve çalışma gerektiren görevler vermektedirler.
- Öğretmenler, akademik başarı düzeyi düşük öğrencileri başarılı öğrencilere oranla çalışma başında daha fazla rahatsız etmektedirler. Cruickshank ve arkadaşları etkili öğretmenleri kişisel özellikleri ve mesleki becerileri açısından ele almaktadırlar. Tespit ettikleri sekiz kişisel özelliğe sahip öğretmenlerin daha etkili olacağını; öğrenilebilir ve uygulanabilir olarak kabul ettikleri yedi mesleki becerinin ise araştırmalar sonucunda öğretmen etkililiğini belirlemede en önemli faktörler olarak çıktığını ve bu becerilerin öğrencilerin öğrenmeleri üzerinde önemli bir etkisinin olduğunu belirtmektedirler (Tatar, 2004: 6).

2.9. Etkili Öğretmenin Kişisel Özellikleri

Cruickshank'a göre etkili öğretmenlerin kişisel özellikleri şunlardır (akt. Tatar, 2004: 7-8):

İsteklilik: Öğrenci başarısıyla çok yakın ilişkisi olan bir özelliktir. İstekli öğretmenler kendilerine ve öğrencilerine güvenirlere ve öğrettikleri konulardan hoşlanırlar.

Sıcaklık ve mizah: Yerinde ve ölçülü bir mizah etkili öğretmenlerin önemli özelliklerindedir. Bu öğretmenler eğitimi eğlenceli hale getirirler. Mizah tansiyonu düşürür, disiplin problemlerini azaltır ve güven duygusunu artırır.

Güvenilirlik: Öğrenciler, etkili öğretmenlerin güvenilir olduğuna inanırlar.

Yüksek başarı beklentisi: Etkili öğretmenler hem kendileri hem de öğrencileri için yüksek başarı beklentisi içerisindedirler. Kendilerinin öğretebileceğine öğrencilerin de öğrenebileceğine içtenlikle inanırlar.

Teşvik ve destekleyicilik: Etkili öğretmenler öğrencilerine birey olarak kabul edildiklerini ve sadece sonucun değil gösterdikleri çabanın da önemli olduğunu hissettirirler. Teşvik ve destek özellikle düşük başarılı öğrencilerin öğrenme gücünü yaşadığı durumlarda çok önemlidir.

Sistemlilik: Görevi ciddiye almak ve sistemli çalışmak etkili öğretmenlerin önemli özelliklerindedir. Bu öğretmenler hem kendilerini hem de öğrencilerini açıkça tanımlanmış öğrenme hedeflerine yönlendirirler.

Uyum gösterebilme/Esneklik: Etkili öğretmenler tahmin edilemez durumlar için hazırlıklıdır ve kendilerini yeni durumlara adapte edebilirler. Esneklik ve uyum gösterebilme değişim ihtiyacının farkında olmayı ve bu değişikliklere uyum sağlayabilmeyi gerekli kılmaktadır.

Bilgililik: Bir öğretmenin konuyu iyi bir biçimde öğretebilmesi için ne kadar bilmesi gerektiği çok açık olmasa da etkili öğretmenlerin konularını iyi bildikleri söylenebilir.

Etkili öğretmenlerin kişisel etkililikleriyle ilgili olarak bir özet yapmak gerekirse, etkili öğretmenlerin, öğrencilerin tümüne başarılı olabileceklerini hissettirme becerisine sahip oldukları söylenebilir. Diğer bir deyişle, öğrencilerin kişisel yeterliliklerini besleme becerisinin etkili bir öğretmen olabilmenin önemli bir yapı taşı olduğu söylenebilir (Okut,2009).

Cruickshank'a göre etkili öğretmenlerin sahip olduğu mesleki beceriler ise şunlardır (akt. Tatar, 2004: 8-9):

Öğrencinin dikkatini çekme: Öğretmen, sınıfı öğretim için hazırlayarak derse başladığında öğrenciler daha çok öğrenirler.

Çeşitlilik: Etkili öğretmenler sözel olmayan davranışları, sınıf organizasyonunu, soru biçimini, jest ve mimikleri de kapsayan sınıf içi davranışların hemen hemen tüm boyutlarında bir çeşitliliğe sahiptirler. Çeşitliliği kullanan öğretmenler öğrencileri hem sıkılmaktan korur hem de derse aktif olarak katılmalarını sağlarlar. Etkili öğretmen bir ders boyunca aynı yöntemi kullanmaz.

Öğretim zamanını etkili biçimde kullanmak: Etkili öğretmenler, öğrencilerin zaman ayırdıkları ölçüde öğrendiklerini bildiklerinden, öğretime ayrılan zamanı en uygun biçimde kullanırlar.

Sorular sormak: İyi sorular öğrencilerin ilgisini artırır, düşünce seviyesini yükseltir, düşüncelerini organize etmede ve görevlerini yerine getirmede öğrencilere yardımcı olur. Öğretmenlerin de öğrencilerin anlama seviyelerini izlemelerini ve geribildirimde bulunmalarını sağlar.

Açık bir öğretim gerçekleştirmek: Öğretimin anlaşılır bir dille gerçekleştirilmesi anlamına gelen açıklık, başarıyla ilişkili en umut verici öğretmen davranışıdır. Dersi anlatırken açık bir dil kullanan öğretmenler tekrar ederek, tahtaya yazarak, anlattıktan sonra biraz bekleyerek ve yeniden gözden geçirerek konunun önemli noktalarını vurgularlar. Öğrencilerin anlamadığı bölümleri tekrar ederler ve önemli noktalara yeniden işaret ederler.

Öğrenci gelişimini izlemek: Öğrencilerin performansını ve gelişimini dikkatlice ve sürekli değerlendirirler ve anlayıp anlamadıklarını çeşitli yöntemlerle kontrol ederler. Eğer öğrenci yeterince anlamamışsa bazı değişiklikler yaparlar. İzleme aynı zamanda öğretmenin ilgisinin öğrencinin gelişimine yoğunlaşmasına neden olur.

Geribildirimde bulunmak ve pekiştiren vermek: Etkili öğretmenler öğrencilere akademik performansları hakkında sık sık bilgi verirler. Bunu genellikle geribildirim ve pekiştiren ile yaparlar. Hem pekiştiren hem de geribildirim öğrencinin performansına karşılık verme biçimleridir.

Corum (2001) ve Brown (2000)'e göre öğretmenler sıcakkanlı, sempatik ve istekli olduklarında öğrencilerin okula ve öğrenmeye karşı olumlu bir tutuma sahip oldukları ileri sürülebilir. Öğrenci, ne kadar samimi davranılırsa kendini daha rahat ifade eder. Konuya ilişkin yapılan araştırmalar okulöncesinden lise son sınıfa kadar olan öğrencilerin; akademik, sosyal ve duygusal ihtiyaçlarını besleyen ve ihtiyaçları ile ilgilenen öğretmenleri tercih ettiklerini göstermektedir. Öğrenciler, kendilerini hem sınıf içinde hem de sınıf dışında birey düzeyinde tanıyan ve bilen öğretmenleri tercih etmektedirler. Daha açık bir ifade ile öğrenciler, ders öncesinde kendilerine koridorda selam veren, akademik ve sosyal gelişimleri ile ilgilenen kendileri ile öğle yemeği yiyen, kişisel ilgilerini anlama çabası içinde olan öğretmenlerden hoşlanmaktadır (Okut, 2009).

Langlois ve Zales (1992), 1980'den beri yürütülen araştırmalar üzerinde yaptıkları analizleri esas alarak bir etkili öğretmen profili geliştirdiler. Geliştirdikleri öğretmen profilinde şu özellikler öne çıkmaktadır (Tatar, 2004:5):

Öğrenmeye ayrılan zaman: Etkili öğretmenler ders saatindeki kayıpları en aza indirmenin yollarını ararlar ve derslerini mümkün olduğunca az kesintiyle anlatırlar. Derse zamanında başlarlar ve zamanında bitirirler, öğrencilerin zamanlarını dolu dolu geçirmelerini sağlarlar ve dikkat dağıtıcı unsurları ortadan kaldırmaya çalışırlar. Öğretim lideri olarak rollerine güvenirlere ve öğrencilerin başarılı olmaları ve olumlu davranışlar sergilemeleri için sorumluluk alırlar.

Kurallar: Etkili öğretmenler kuralları oluştururken hangi kuralların gerekli ve uygun olduğunu iyice düşünürler. Kuralları okulun ilk günü öğrencilere açık bir dille anlatırlar, öğretirler ve öğrenciler uygulayana kadar anlatmaya devam ederler. Öğrencilere davranışlarının sonucunda neyle karşılaşacaklarını

açıklarlar ve kuralları uygularken tutarlı davranırlar. Ayrıca öğrencilerden davranışlarının hesabını vermelerini isterler. Bu öğretmenler sınıflarında nadiren rastlanan rahatsız edici davranışları, yaygınlık kazanmadan çabucak önlerler. Öğrenciler kendilerinden beklenenleri kavradıkları için genelde uygun davranışlar sergilerler.

Etkinliklerin Sırası: Etkili öğretmenler, titizlikle seçilen araç-gereçlerin dikkat üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğunu bildiklerinden çeşitli öğretim yöntemleri ve materyalleriyle sınıfın ilgisini canlı tutarlar. Onlar ders sırasında kesintileri ortadan kaldırmak ve zamanı verimli kullanmak için sınıf araç-gereçlerini düzenlerler. Ders boyunca öğrencilerin görevleri üzerinde durur ve konu dışı sözlerden kaçınırlar. Açık ve tam yönergeler verdiklerinden ve öğrencilerin anlayıp anlamadıklarını kontrol ettiklerinden öğrenciler her bir işe çabucak başlarlar. Öğrenciler görevleri bittikten sonra ne yapacaklarını bildiklerinden geçişler problemsizdir. Ayrıca bu öğretmenler sınıfı sık sık gözden geçirirler, dikkatler dağıldığında öğrencilerin derse katılımını sağlarlar. Öğrenciler sıralarında çalışırken, öğrencilerin görevlerini yerine getirdiklerinden emin olmak ve ihtiyacı olana yardım etmek için sınıf içinde dolaşırlar.

Öğretmen öğrenci iletişimi: Etkili öğretmenler destekleyici, işbirliğine dayalı bir sınıf iklimi oluştururlar. Öğrencileri dinleyerek interaktif bir öğretim gerçekleştirir, öğrencilerle güven ve saygıya dayalı bir ilişki kurarlar. Olumlu tutumlar sergilerler. İstekli, enerjik ve şefkatlidirler; ses tonlarında, yüz ifadelerinde, jest ve mimiklerinde, kelime seçimlerinde tehdit edici bir tarz benimsemezler, iyi birer iletişimcidirler; açık, somut bir dil ve öğrencilerin seviyesine uygun kelimeler kullanırlar, göz iletişimi kurarlar ve destekleyici tepkilerde bulunurlar. Öğrencileri utandırmamaya özen gösterirler. Öğrencilerin öğrenebileceğine, kendilerinin de bir farklılık meydana getirebileceklerine inanırlar.

Öğretmen, bir insan olarak kendisinin ihtiyacı olan her şeye öğrencilerinin de ihtiyacı olduğunu bilir ve kendisinden esirgenmemesini istediği hiçbir şeyi öğrencilerinden de esirgemez.

Ödül ve sorumluluk: Etkili öğretmenler uygun davranışı görür ve ödüllendirirler. Öğrencileri, sadece başarılarını değil, içinde buldukları süreci de vurgulayarak överler. Sonuç olarak, öğrenciler kendi alanlarında sorumluluk alabilir ve başarılarını arttırabilirler.

Periyodik planlama: Etkili öğretmenler öğrenci davranışını yönetmek ve sınıf etkinliklerini pürüzsüzce ve otomatik olarak yürütmek için planlar yaparlar. Plan yaparken derslerin zorluk derecesini ve öğrencilerin dikkat süresini hesaba katarlar.

3. YÖNTEM

Bu bölümde; araştırmanın yöntemi, evren, örneklem, veri toplama aracı, verilerin uygulanması ve verilerin toplanması ile analizi üzerinde durulacaktır.

3.1. Araştırma Yöntemi

Bu araştırma, tarama modelinde yapılacaktır. Genel tarama modelleri çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacıyla evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir (Karasar, 2012: 79). Bu yöntemeye dayanan araştırmalarda durum nedir, neredeyiz, ne yapmak istiyoruz, nereye hangi yöne gitmeliyiz, oraya nasıl gideriz gibi sorulara mevcut zaman kesiti içinde olduğu düşünülen verilere dayanılarak cevap bulmak istenir (Kaptan, 1998: 59).

3.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini 2021-2022 eğitim-öğretim yılında Milli Eğitim Bakanlığına bağlı resmi okullarda görev yapan öğretmenler oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan okul sayısı 22'dir. Araştırmaya katılan 54 kadın ve 62 erkek olmak üzere toplam öğretmen sayısı 116 kişidir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin cinsiyete göre dağılımı Tablo1.'de sunulmuştur.

Tablo1. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Cinsiyete Göre Dağılımı

Cinsiyet	Kişi Sayısı	Yüzdelerik Dağılım
Erkek	54	%46.5
Kadın	62	%53.4

3.3. Veri Toplama Aracı

Veri toplama aracı, ilgili literatür taraması Okut (2009) tarafından geliştirilmiştir. Veri toplama aracı geliştirildikten sonra 22 okulda uygulanmak üzere, 54'ü erkek ve 62'si kadın olup toplam 116 öğretmene uygulanmıştır.

Veri toplama aracındaki soruların cevap seçenekleri ve bu seçeneklere verilen değerler; tamamen katılıyorum (5), büyük ölçüde katılıyorum (4), biraz katılıyorum (3), çok az katılıyorum (2), katılmıyorum (1) puan olarak belirlenecektir. Ölçekte toplam 40 soru yer almaktadır. Sorular öğretmenlerin etkili öğretmenlik ile ilgili algılarını tespit etmektedir. Ölçekte aynı zamanda öğretmenlerin etkili öğretmenlik ile ilgili algılarını etkileyebilen kıdem cinsiyet ve eğitim kurumu olan kişisel bilgiler yer almaktadır. Ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin görüşlerinin yorumlanmasında bu puanların aritmetik ortalamalarından yararlanılacaktır. Ortalamalardan çıkan düzeylerin yer aldığı aralıklar, en düşük değer 1 ile en yüksek değer 5 arasındaki seri genişliğinin seçenek sayısına bölümü ile elde edilecektir.

3.4. Verilerin Toplanması ve Uygulanması

Veri toplama amacıyla geliştirilmiş olan anketin uygulanabilmesi için gerekli çalışmalar bitikten sonra okullara gidilerek araştırmacı tarafından 07.11.2022–14.11.2022 tarihleri arasında uygulama yapılarak uygulanan anketler daha sonra yine araştırmacı tarafından toplanmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Toplanmış anketlerin önce açıklamalara uygun ve tam olarak yanıtlanıp yanıtlanmadığı kontrol edilmiş, açıklamalara uygun yanıtlanmayan veya eksik yanıtlanan anketler değerlendirilmeye alınmamıştır. Bu şekilde toplanan anket verileri bilgisayarda SPSS programı kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırmada elde edilen verilerin analizinde; bağımsız örneklem” t” testi, tek yönlü varyans analizi, ortalama, standart sapma, frekans, yüzde kullanılmıştır.

Verilerin istatistiksel analizinde SPSS 20 uzmanlarından yardım alınarak gerçekleştirilmiştir.

Tablo 2. Ölçme Aracından Alınan Puan Aralıkları ve Düzeyleri

Düzye	Nitelik Grupları	Sınırı
1	Katılmıyorum	1.00-1.80
2	Çok Az Katılıyorum	1.81-2.60
3	Biraz Katılıyorum	2.61-3.40
4	Büyük Ölçüde Katılıyorum	3.41-4.20
5	Tamamen Katılıyorum	4.21-5.00

4. BULGULAR ve YORUMLAR

Araştırmanın bu bölümünde, alt problemler çözümlenerek bilgiler yorumlanmıştır. Her bir alt problem bir başlık şeklinde ele alınmıştır ve aşağıda yorumlanmıştır.

4.1. Öğretmenlerin Etkili Öğretmenlik Davranışlarına İlişkin Algılarının Değerlendirilmesi

Araştırmamızın 1. Alt problemi olan öğretmenlerin etkili öğretmenlik davranışlarına ilişkin algılarının hangi düzeyde olduğu, yapılan ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3. Öğretmenlerin Etkili Öğretmen İle İlgili Algılarına İlişkin Ortalama Ve Standart Sapma Değerleri

	Kişi Sayısı(N)	Ortalama($\bar{x}$)	S.S
Ortalama	116	4.2226	.35766

Tablo 3’teki bulgular sonucunda öğretmenlerin etkili öğretmenlik davranışlarına ilişkin algıları ($\bar{x}$ =4.2226) olup çok yüksek düzeydedir.

2. Alt problem olan öğretmenlerin etkili öğretmenlik davranışlarına ilişkin algıları arasında cinsiyet, mezun olduğu kurum ve kıdeme göre anlamlı fark var mı? sorusuna ait bağımsız örneklem t-testi sonuçları Tablo 4, Tablo 5, Tablo 6 ve Tablo 7’de verilmiştir.

Öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre etkili öğretmenlik davranışlarına ilişkin algılarına ait bağımsız örneklem t-testi sonuçlarına Tablo 4’te yer verilmektedir.

Tablo 4. Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Etkili Öğretmenlik Davranışlarına İlişkin Algılarına Ait Bağımsız Örneklem T-Testi Sonuçları

Cinsiyet	Kişi Sayısı(N)	Ortalama($\bar{x}$)	S.S	t	P
Kadın	54	4.1537	0.34328	1.961	0.52
Erkek	62	4.2827	0.36182		

Tablo 4 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğretmenlerin etkili öğretmenlik davranışlarına ilişkin algıları arasında cinsiyete göre anlamlı fark yoktur ($P>.050$).

Ayrıca aritmetik ortalama sonuçlarına bakıldığında en yüksek aritmetik ortalama ($\bar{x}$:4,2827) erkeklerin olup, en düşük aritmetik ortalamaya ise ($\bar{x}$: 4,1537) kadınlar sahiptir.

Öğretmenlerinin mezun oldukları eğitim kurumlarına göre etkili öğretmenlik davranışlarına ilişkin algılarına ait örneklem t-testi sonuçları Tablo 5'te yer verilmektedir.

Tablo 5. Öğretmenlerin Mezun Oldukları Eğitim Kurumuna Göre Etkili Öğretmenlik Davranışlarına İlişkin Algılarına Ait Örneklem T-Testi Sonuçları

Eğitim Kurumu	Kişi Sayısı(N)	Ortalama($\bar{x}$)	S.S	t	P
Eğitim Fakültesi	92	4.1889	0.38320	2.816	0.007
Diğer Kurumlar	21	4.3548	0.19837		

Tablo 5'te verilen bulgular incelendiğinde öğretmenlerin etkili öğretmenlik davranışlarına ilişkin algıları arasında mezun oldukları kuruma göre anlamlı fark vardır ($P<.050$).

Ayrıca en yüksek aritmetik ortalama ($\bar{x}$: 4,3548) diğer kurumların olup, en düşük aritmetik ortalamasının ($\bar{x}$: 4,1889) eğitim fakültesi olduğu görülmektedir.

Öğretmenlerin kıdemlerine göre etkili öğretmenlik davranışlarına ilişkin algılarına ait ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6. Öğretmenlerinin Kıdemlerine Göre Etkili Öğretmenlik Davranışlarına İlişkin Algılarına Ait Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Kıdem	N	Ortalama($\bar{x}$)	S.S
1(1-5)	30	4.2141	0.33432
2(6-10)	32	4.2182	0.29183
3(11-15)	33	4.2175	0.40524
4(16-20)	21	4.2226	0.35766
Toplam	116		

Tablo 6 incelenip ortalamaya bakıldığında; en büyük ortalama ($\bar{x}$: 4.2325), 1-5 yıl gören yapan öğretmenlerdedir. En düşük ortalama ise ($\bar{x}$: 4,2141) olup, 6-10 yıl görev yapan öğretmenlerdedir.

Tablo 7. Öğretmenlerin Kıdemlerine Göre Etkili Öğretmenlik Davranışlarına İlişkin Algılarına Ait Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Eğitim Kurumu	Kareler Toplamı	Dağılım Faktörü	S.S	Ortalama	P
Gruplar Arası	0.58	4	0.015	0.110	0.979
Gruplar İçi	14.653	111	0.132		
Toplam	14.711	115			

Araştırmaya katılan öğretmenlerin etkili öğretmenlik davranışlarına ilişkin algıları arasında kıdeme göre anlamlı fark yoktur ($P>.050$).

5. TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

5.1. Tartışma ve Sonuç

Bu çalışmada, 2021-2022 eğitim-öğretim yılında Milli Eğitim Bakanlığına bağlı ortaokullarda görev yapan 54'ü kadın ve 62'si erkek olmak üzere toplam 116 öğretmen üzerinde çalışma yapılmıştır. Araştırmamızda tarama modeli kullanılmış olup çalışmamızın 1. Alt problemi olan öğretmenlerin etkili öğretmenlik ile ilgili algıları ($\bar{x}$ =4,2226) oldukça yüksek çıkmıştır. Ayrıca yaptığımız çalışmaya benzer çalışmalar yapılmış olup, Etkili öğretmen davranışları nasıl olur? Etkili öğretmen davranışları nelerdir? ve bunlarla ilgili algıların ne düzeyde olduğu incelendiğinde Karakelle (2005), Özer ve Gelen (2008), Çapri ve Çelikkaleli (2008) ile Şahin'in (2011) çalışmalarıyla paralellik gösterdiği, Özyürek'in (2008) çalışmasıyla da farklılık gösterdiği görülmüştür.

Çalışmanın sonucuna bakıldığında; öğretmenlerin büyük bölümünün etkili öğretmenlikle ilgili algılarının yüksek olduğu, kendilerini yetiştirdiği, iyi ve etkili öğretmen oldukları ortaya çıkmaktadır. Çalışmalarımıza paralel olan diğer çalışmalar da bunu desteklemektedir.

Uygulanan anket sonucunda; öğretmenlerin büyük bölümünün öğrencilerin hayatlarında bir fark oluşturabilen, öğrencilerinin akademik performansıyla ilgilenen, planlı hareket edebilen, öğretimsel hedefleri belirleyip bu hedefleri etkili kullanabilen, eğitim alanındaki gelişmeleri takip eden etkili öğretmen özelliklerine sahip öğretmenler oldukları ortaya çıkmaktadır.

Çalışmamızın 2. Alt problemi olan öğretmelerin etkili öğretmen davranışlarına olan algıları bakımından cinsiyet, mezun olunan kurum ve kıdeme göre anlamlı fark olup olmadığı incelenmiştir.

Yaptığımız çalışmada cinsiyetin etkili öğretmenlik davranışları ile ilgili algıları üzerinde anlamlı bir fark olmadığını sonucuna ulaşılmıştır ($P>.050$). Çalışmamızda da görüldüğü gibi etkili öğretmenlik ile cinsiyet arasında bir anlam ilişkisi yok. Benzer çalışmalara bakıldığında ise Kaya ve Büyük (2011) çalışmamızla

parellelik gösterirken, Çapri ve Çelikkali (2008), Balkis Buluş, Duru ve Duru (2011), Ay ve Yurdabakan'ın (2015) çalışmalarıyla farklılık göstermektedir.

Araştırmamızda öğretmenlerin etkili öğretmenlik ile ilgili algılarında mezun oldukları kurum arasında anlamlı fark vardır ($P<.050$). Çalışama sonucu bize mezun olunan eğitim fakültesinin alınan eğitim ve öğretimin önemli fark yarattığını göstermektedir. Yapılan çalışmalara benzer çalışmaları inceleyecek olursak; Çapri ve Çelikkaleli'nin (2008) çalışmasıyla farklılık gösterirken Azar'ın (2010) çalışmasıyla paralellik göstermektedir.

Bu bulgulara göre, öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri programlarının öğretmenliğe ilişkin tutumlarında büyük fark görülmekte olup, almış oldukları eğitim ile doğru orantılı olarak düşünülebilir. Mezun olunan kurum ile alınan eğitimin etkili öğretmenlik üzerinde etkisi olduğu ortaya çıkmış olur.

Araştırma sonuçlarına göre öğretmenlerin etkili öğretmenlik ile ilgili algılarında kıdeme göre anlamlı fark yoktur ($P>.050$). Gürdal, Mertoğu, Önen ve Saka (2009) çalışmasında benzer sonuçlar bulunurken; Kaya ve Büyük (2011) ile Çorbacı ve Bostancı'nın (2013) çalışmalarında farklı sonuçlar saptamıştır.

Araştırmadan elde edilen sonuç; öğretmenlerin mesleklerinde ister daha az deneyimli isterse daha çok deneyimli olsun; sahip oldukları bilgi birikimi açısından önemli bir farklılığın olmadığını ortaya koymaktadır. Araştırmada kıdeme bağlı olarak bir farklılığın oluşmaması; araştırmaya katılan örneklem grubunun farklılaşmış olmasında kaynaklanmış olabilir.

Bununla beraber bizimle farklı sonuçlar bulan çalışmalarda ise meslekte uzun yıllar geçirmiş öğretmenlerin planlama, uygulama ve değerlendirme etkinliklerini gerçekleştirme düzeylerinin yüksek olması; gerek hizmet içi eğitim gerekse mesleki deneyimlerin öğretmen yeterlilikleri üzerinde etkili olduğunun bir ifadesidir. Araştırmadan elde edilen bu sonuç ışığında; öğretmenlerin etkili öğretim gerçekleştirmek için, meslekte uzun yıllar geçirmelerinin beklenmemesi ve bu becerilerin deneme-yanılma yoluyla kazanılmasına fırsat verilmemesi gerekmektedir. Buradan hareketle, öğretmenlerin kendilerini geliştirmelerine yönelik imkânlar sunulması gerekliliği ortaya çıkmaktadır (Demir, 2012).

5.2. Öneriler

- Öğretmenlik kutsal bir görevdir, sevmeden yapılmaması gereken bir meslektir. Bu nedenle öğretmenler mesleğini sevmeli ve mesleğe daha çok bağlanmalıdır.
- Öğretmenler, önceden öğretimsel hedeflerini belirlemedir.
- Öğretmenler meslektaşlarıyla işbirliği içerisinde olmalı ve gerektiğinde fikir alışverişi yapmalıdırlar.
- Öğretmenler öğretim uygulamaları alanındaki özelliklere daha üst düzeyde sahip olabilmeleri için hizmet içi eğitim uygulamalarına katılmaları uygun olabilir.
- Öğretmenler sürekli kendilerini yenilemelidir.
- Öğretmenler, öğretim tekniklerini ustalıkla kullanmalıdırlar.
- Öğretmeler, akademik gelişimlerini yenileyip kıdem, cinsiyet gibi faktörlere bakmadan en etkili ve verimli şekilde kendini yetiştirmelidir.

KAYNAKÇA

- Açıkyıldız, M., Bayrak, R., Doğar, Ç., Güreses, A. & Yalçın, M. (2005). Öğretmenlik Uygulamalarında Mikro Öğretim Yönteminin Etkililiğinin İncelenmesi. *Gazi Üniversitesi Kastamonu Eğitim Dergisi*, 13(1), 1-10.
- Ağgün, N., Atik, Ü. ve İnandı, Y. (2010). Yönetici ve Öğretmenlerin Görüşlerine Göre ilköğretim Okullarında Çalışan Öğretmenlerin İş Doyum Düzeyleri. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(2), 102-126.
- Ay, Ş ve Yurdabakan, İ. (2015). Öğretmen Adaylarına Göre Etkili Öğretmen Özellikleri ve Bu Özellikler Açısından Öz-Yeterlik Algıları. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(33) 148-166.
- Azar, A. (2010). Ortaöğretim Fen Bilimleri ve Matematik Öğretmeni Adaylarının Öz Yeterlilik İnançları. *ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(2), 235-252.
- Balcı, A. (2007). *Etkili Okul - Okul Geliştirme*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

- Balkıs, M. ,Buluş, M., Duru, E. & Duru, S.(2011).Tükenmişliğin Öğretmen Adayları Arasındaki Yaygınlığı, Demografik Değişkenler ve Akademik Başarı ile İlişkisi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (29),151-165.
- Başaran, İ.E.(1991). *Eğitim Psikolojisi*. Ankara: Gül Yayınevi.
- Bilgin, A., Kartal, H. & Özkılıç, R.(2008). Öğretmelik Uygulaması Dersinin Öğretmen Adaylarının Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi. *Elementary Education Online*, 7(3), 726-737.
- Can, N. (1998). Öğretmen ve Yönetici Etkililiğinin Öğretimdeki Rölü. *Erciyes Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 13(13),55-69.
- Çapri, B ve Çelikkaleli, Ö.(2008).Öğretmen Adaylarının Öğretmenliğe İlişkin Tutum ve Mesleki Yeterlik İnançlarının Cinsiyet, Program ve Fakültelerine Göre İncelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(15),25-43.
- Çelikel, Ö.F. (2014). *Etkili Okullar*. Marmara Ün. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bölümü, İstanbul.
- Çetin, T ve Sönmez, F,Ö. (2009). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Topluma Hizmet Uygulamaları Dersinin Amaç ve İçeriğine Yönelik Görüşlerinin Değerlendirilmesi. *G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(3),53-71.
- Çorbacı, S ve Bostancı, A.(2013).Okullarda Öğretmenlere Yönelik Performans Yönetimi Uygulamaları ile Öğretmenlerin Örgütsel Bağlılık Düzeyleri Arasındaki İlişki. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (Özel sayı), 231-247.
- Demir, S.(2012). İlköğretim Öğretmenlerinin Etkili Öğretimi Gerçekleştirme Düzeylerinin İncelenmesi. Kırız-Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü. *Akademik Bakış Dergisi*, 33,1-20.
- Demirel, Ö ve Kaya, Z.(2007). *Eğitim ile İlgili Temel Kavramlar*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Demirtaş, H., Cömert, M. & Özer, N.(2011). Öğretmen Adaylarının Öz-yeterlik İnançları ve Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları. *Eğitim ve Bilim*, 36(159),96-111
- Deniz, S. Görgeç, İ. & Şeker, H. (2005). Tezsiz Yüksek Lisans Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Yeterlilikleri Üzerine Değerlendirilmesi. *Kurum ve Uygulamalarda Eğitim Yönetimi*, 42(1),257-253
- Ekici, G. (2008). Sınıf Yönetimi Dersinin Öğretmen Adaylarının Sınıf Yönetimine Yönelik Tutum ve İnanç Kazanma Düzeyine Etkisi. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi.*, 17(3),167-182.
- Erol, O., Özyayın, B. & Koç, M.(2010).Sınıf Yönetiminde Karşılaşılan Olaylar, Öğretmen Tepkileri ve Öğrenciler Üzerindeki Etkileri: Unutulmayan Sınıf Anılarının Analizi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*,16(1),25-47.
- Ertürk, S. (1998). Türkiye'deki Eğitim Felsefesi Sorunları. *Hacettepe Ün. Eğitim Fakültesi Dergisi*, (3),11-16.
- Gürdal, A., Mertoğlu, H., Önen, F. & Saka, M. (2009). Hizmet İçi Eğitim Öğretmenlerin Öğretim Yöntem ve Tekniklerine İlişkin Bilgilerine Etkisi: Öpyep Örneği. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(3),9-23
- Hançer, H.A., Şensoy, Ö. & Yıldırım, İ.H. (2003). İlköğretimde Çağdaş Fen bilgisi Öğretiminin Önemi ve Nasıl Olması Gerektiği Üzerine Bir Değerlendirme. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (13),80-88.
- Kaptan, S. (1998). *Bilimsel Araştırma ve İstatistik Teknikleri*. Ankara: Nobel Yay.
- Karakelle, S. (2005). Öğretmenlerin Etkili Öğretmen Tanımlarının Etkili Öğretmenlik Boyutlarına Göre İncelenmesi. *Yıldız Teknik Ün. 30(135)*,1-10.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Kaya, H ve Büyük, U. (2011). Fen Bilimleri Öğretmenlerinin Labaratuvar Çalışmalarına Yönelik Yeterlilikleri. *Erciyes Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, (27),126-134.

- Okut, L. (2009). *İlköğretim okulu öğretmenlerinin eğitime ilişkin inançlarına göre etkili öğretmen özellik ve davranışlarına sahip olma* dereceleri. Yayınlanmamış doktora tezi. Ankara Üniversite Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Özaydın, B., Günbatır, M. S., Önal, N. & Çakır, H. (2012). Öğretmen Yetiştirme Programlarının Sistemik Ve Sistematik Değerlendirilmesi. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*, 2(1), 54-71.
- Özer, B ve Gelen, İ. (2008). Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterliliklerine Sahip Olma Düzeyleri Hakkında Öğretmen Adayları ve Öğretmenlerin Görüşlerinin Değerlendirilmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(9), 39-55.
- Özyürek, M. (2008). Nitelikli Öğretmen Yetiştirmede Sorunların ve Çözümler: *Özel Eğitim Örneği*. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(2), 180-226.
- Seferoğlu, S. (2004). Öğretmen yeterlikleri ve mesleki gelişim. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim*, 58, 40-45.
- Sezgin, F. (2010). Öğretmenlerin Örgütsel Bağlılığının Bir Yordayıcısı Olarak Okul Kültürü. *Eğitim ve Bilim*, 35(156),142-159
- Siyez, M, D. (2009).Liselerde Görev Yapan Öğretmenlerin İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına Yönelik Algıları ve Tepkileri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (25)25,67-80.
- Sünbül, M,A. (1996). Öğretmen Niteliği ve Öğretimdeki Roller. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, (1),597-607.
- Şahin, A. (2011).Öğretmen Algılarına Göre Etkili Öğretmen Davranışları. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(1),239-259
- Şen, H.Ş. & Erişen, Y. (2002). Öğretmen yetiştiren kurumlarda öğretim elemanlarının etkili öğretmenlik özellikleri, G.Ü. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(1), 99–116.
- Tatar, M. (2004). Etkili Öğretmen. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi. Eğitim Fakültesi. Dergisi*, (11),1–12.
- Yükçü, S ve Atağan, G. (2009). Etkinlik, Etkililik ve Verimlilik Kavramlarının Yarattığı Karışıklık. *Atatürk Üniv. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 23(4),1-13.